

HVALER

MENIGHETSBLAD

NR 2 - 2024

77. ÅRGANG

TAKK TIL
MARIA VASSLI
GJÆRE

Side 12

SMIA PÅ
GRØNVOLL

Side 14

SOMMER I
HVALER
KIRKE

Side 17

DEN NORSKE KIRKE

Hvaler menighet

kirken.no/hvaler

Kirkekontoret (Kirkens hus)

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Tlf: 474 79 730

post@hvaler.kirken.no

Hvaler sokn

Ole-Edvin Utaker,

Tlf: 982 46 551

o.utaker@gmail.com

Hvaler menighetsblad

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

hvalermb@outlook.com

Ansvarlig utgiver:

Hvaler menighetsråd

post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 1506.23.78902

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Grethe Hummel,

Dag Plau, Ellen Bjørnvall Vikar,

Marthe Nordengen Berntzen og

Halvor de Flon

Ansvarlig for annonsesalg:

Dag Plau. Tlf: 952 27 449

dag@plau.no

Trykk:

Aksell AS - aksell.no

ANSATTE:

Grethe Hummel

sogneprest

Tlf: 481 83 510

grethe@hvaler.kirken.no

Marius Kjølholt

kirketjener

Tlf: 483 92 297

marius@hvaler.kirken.no

Jenny Schorpen

kirketjener

Tlf: 907 13 680

jenny@hvaler.kirken.no

Jan Heier

Kirkeverge/daglig leder

Tlf: 474 79 730

jan@hvaler.kirken.no

kirkevergen@hvaler.kirken.no

Foto side 1: Sigrud Bjørck

Foto side 3. Anne Margrete Eliassen

Sommerhilsen fra sognepresten	4
Alt liv er innvevd i vår eksistens.	6
Krig er forakt for liv, fred er å skape	8
Ordførerens hilsen	10
Engler.	11
Takk til Maria Vassli Gjære	12
Nytt fra menighetsrådet	13
Kortreiste lysglober fra smia på Grønvoll.	14
Sommer i Hvaler kirke	17
Jan Borger Berntzen til minne	21
Intervju med Bjørnar Spydevold	22
Gallerisommer i Kirkens hus	24
Leonard Cohens Halleluja	25
Sommerens salme fra salmeboka.	26
Spjørøy kirke, stengt fra 2. april til 5. juli.	27
Sommermenigheten.	28
Glimt fra floraen på Hvaler.	30
Åpen kirke i sommer.	31
Bibelhistorie fra gamle skolebøker.	32
Konfirmantarbeid i Hvaler menighet	34
Velkommen som konfirmant.	35
Barneside.	36
Stjernekoeret.	37
Sommerfest i Hvaler 2024.	38
Elleve for elleve.	39
Sankthansfest for de eldre.	40
Siden sist	42
Aldersbestemmelsen av Hvaler kirke	46
Fra foreningslivet på Hvaler	48
Gaver til menighetsbladet	50
Gudstjenester sommeren 2024.	52
Sorg og glede i våre kirker.	55

SOMMERHILSEN FRA SOGNEPRESTEN

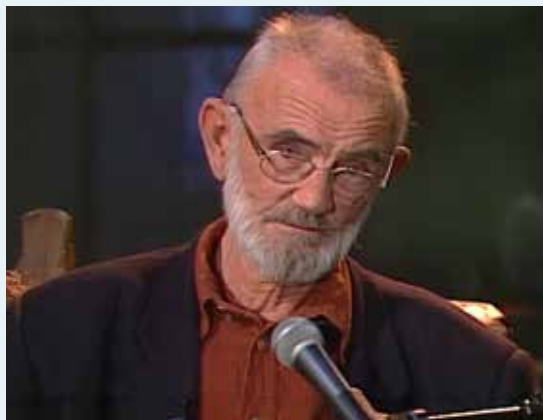
Grethe Hummel

Flere dagers stille retreat gikk mot avslutning. Siste samling skulle gi oss noen velsignede ord på veien tilbake til hverdagslivet. Lederen ba oss snu stolene i rommet, se ut av vinduene, mot himmel, trær, gress, strå, små blomster og en stor innsjø.

Øynene hvilte på den vakre naturen da Odd Børretzens stemme lød fra høyttalere i rommet.

*«Jeg har mange, mange ganger -
mange, mange, mange ganger -
hatt lyst til å skrive en vise om livet -
in the morning –.....»*

*Og denne visa skulle altså handle om livet
men jeg mener - livet - det er så svært - og langt!
men jeg tenkte - jeg tenkte at -
jeg kunne kanskje sammenligne livet
med å være i båt - om sommeren.
Jeg har ganske god greie på det,
for jeg er ganske mye i båt om sommeren -
og det er ofte forferdelig ubehagelig
Og sånn er livet også - ofte -
særlig om morgenen - når det regner -
og det regner mye om sommeren -
i båt - og i livet.....»*

Odd Børretzens småpratende og syngende beskrivelse av det ubehagelige regnet, skorpen på leverposteien og de skrikende måkene som oppfører seg som dyr, fikk deltakerne på retreaten ned på jorda. Vi hadde tenkt store tanker om livet. Nå ble fokuset på alle de små detaljene vi irriterer oss over, hva vi velger å legge vekt på i alt det som skjer. Det vil alltid være mye som ikke er slik vi skulle ønske det var. Også om sommeren.

Odd Børretzen avslutter:

*«Men noen andre ganger -
eller for å si det på en annen måte -
noen ganger - i båt om morgenen -
og i livet også - forsåvidt -
Noen ganger er det all right
Noen ganger er det all right
Noen ganger er det helt all right
In the morning»*

For noen ganger, faktisk ganske ofte, er det helt all right.

Om sommeren, når hus og hytter fylles av familie og venner.
Parkeringsplassene er fulle av biler. Det er lange køer i butikkene.

Og vi kan glede oss over smil, latter og hyggelig prat på strender, på turstier, i hager, i båter på sjøen.
Mange deilige, lyse dager – med livgivende regn og varmende sol – akkurat der vi lever – alene og sammen med andre – i dette paradiset av natur på Hvaler.

Noen ganger er det faktisk helt all right!

God sommer til alle!

ALT LIV ER INNVEVD I VÅR EKSISTENS ...

AV: OLE-EDVIN UTAKER, LEDER HVALER MENIGHETSÅRD

Våren er kommet for fullt og i naturen spirer og gror det alle steder. For mange klør det i fingrene når naturen på nytt våkner til liv. Det er som at vi selv våkner opp, *med sol på hendene ... som varmen av blyge kjærtegn*, slik Hans Børli formulerte det. Vi kjenner at også vi lever, på nytt og sammen med alt som spirer og lever i naturen. En ny skapelse, som om Gud selv inkarneres i verden, på nytt og på nytt.

I vår vestlige kulturtradisjon og teologi, har ikke planter, trær og natur, historisk sett, hatt noen høy status. De har stort sett vært sett på som en ressurs som skal utnyttes og tjene våre menneskelige behov. Det er først i den senere tid at vi har fått opp øynene for det vi kaller *biologisk mangfold*,

det vil si, naturmangfoldet av alt liv på jorda, de levende organismer og økosystemene som vi alle lever i. Den veven vi alle er innvevd i.

Går vi tilbake til vår vestlige sivilisasjons spede opprinnelse i den greske antikken, omtrent 400 år før vår tidsregning, finner vi grobunnen for vår manglende evne til å ta vare på naturmangfoldet. Den greske filosofen *Platon* delte menneskets sjel i et tredelt hierarki. Det *rasjonelle* – hjernen, reservert for mennesket alene, det *lidenskapelige* – kroppsligheten vi deler med dyrene, og *appetitten* – behovet for tilfredsstillelse vi deler med planteriket. Hans elev, *Arisoteles*, kanoniserte dette hierarkiet med det rasjonelle mennesket øverst, planteriket nederst og dyrene et sted midt

imellom. *Thomas Aquinas*, hedret som den største katolske teolog noensinne, videreførte Platons og Aristoteles' tredelte hierarki på 1200-tallet. Dermed ble det god teologi.

Problemet med slike hierarkier, er at de gjerne gror fast i våre kulturelle minner og selvforståelser av hvem vi er. Vi tar dem for gitt, dannet som vi er inn i en kultur som strekker seg helt tilbake til den greske antikken. Over tid innlemmes de gradvis i vår teologi og blir til slutt religiøse dogmer. Slik blir de et rammeverk vi tar for gitt. Det skaper fordommer vi ofte ikke tenker over, for det har alltid vært slik, tenker vi. Et godt eksempel er den britiske statsmannen og filosofen *Francis Bacon*, en pioner i den europeiske opplysningstidens vitenskap fra midten av 1600-tallet. Han hevdet:

La menneskeslekten gjenvinne sine rettigheter over naturen, rettigheter gitt dem av en generøs gudommelig godhet.

For ett år siden var jeg med på å arrangere *Trærnes evangelium* i domkirken og i Håpets katedral på Isegran. Det skjedde i regi av flere organisasjoner, bl.a. Areopagos, Den norske kirke, Dialogforum Østfold m.fl. Arrangementet var tverrkirkelig og handlet om dialog og praksis i forhold til naturmangfold. Hvordan ser naturmangfold ut fra et religiøst og teologisk perspektiv? Er kirken en profetisk røst som har noe å komme med på dette feltet?

Hovedforeleser var nordmannen *Thomas Arentzen*, en ortodoks teolog og forsker ved Uppsala Universitet. Han har bl.a. forsket på såkalte *kirkeskoger* i Etiopia hvor det eksisterer omkring 35 000 slike skoger. De omkranser Etiopias ortodokse kirker som er verdens eldste kristne kirkesamfunn. Kirkeskogene utgjør et stort og stabilt naturmangfold som har blitt skapt

over flere århundrer. Der inne – *i det alle helligste* – skaper trærne ly for en hel verden av arter. Men, i dag er de truet av *avskogingens tideverv*, et resultat av modernitetens inntog, hevder Arentzen:

Denne avskogingen rammer ikke bare våre fysiske landskap, men også våre mytologiske miljøer. I løpet av moderniteten har kristendommen blitt et stadig mer menneskesentrert fenomen, som på en besynderlig måte har glemt at Adams avhengighet av treet for å leve, er mer enn et vakkert mytologisk bilde, har glemt at alle Guds skapninger behøver hverandre, at vi lever gjennom hverandre, puster hverandre, og at alt det skapte ifølge Skaperen selv er godt.

Det er ikke bare Arentzen som løfter frem disse øko-teologiske perspektivene. Det er mange andre og en av dem er religionsfilosofen *David K. Goodin*. Han bruker et teologisk språk når han beskriver kirkeskogene i Etiopia. De repre-

senterer en metaforisk gjenfødelse av *Edens hage*, hevder han, *da alt skal gjenopprettes som Gud har talt om fra eldgamle dager gjennom sine hellige profeter* (Apg. 3, 21).

For å knytte an til der jeg startet, lar jeg Arentzens poetiske teologi avslutte:

Fortsatt kan vi bevege oss i skogen og ane at kronene beveger seg, kanskje med en myk bønn eller rødmende sorg. Jeg tror vi gjør klokt i å tenke på våre røtter på dette punktet, lære oss måter å leve med vekstene på, elske poplene og de andre, se oss selv i trestammene og oppdage treet i oss, mens vi vandrer gjennom skoger og hager, borte i våre egne tanker – distraherert kanskje, men litt sultne, som alltid ... Hvor er vi?

Jeg ønsker alle en god, innvevet sommer. Ta godt vare på hverandre!

KRIG ER FORAKT FOR LIV, FRED ER Å SKAPE

(TITTELEN ER FRA NORDAL GRIEGS DIKT «TIL UNGDOMMEN»)

Her forleden så jeg en veldig vakker dokumentar på NRK 2 om Beethovens 9. symfoni. Symfonien var Beethovens siste, og han var allerede døv.

Beethovens 9. symfoni er så vidt vites den eneste symfonien som det finnes tekst i, i hvert fall den første. Beethoven skrev inn teksten til Friedrich Schiller «Ode til gleden», i ren optimisme og begeistring, noe som var typisk for opplysningstiden. Menneskene gikk bedre tider i møte, mange kunne lese og skrive, man begynte å forstå mer av legekunst og av naturens lover. Middelalderens dysterhet måtte vike for opplysningstidens lyse optimisme. Humanismens ideer skulle løfte menneskene ut av mørke. Kunnskap skulle bedre menneskenes kår. Beethovens symfoni var sterk og optimistisk, basuner og crescendo i 4. sats, men hadde også undertoner av hans egen tragedie og sårhet i satsen før.

Leopold Bernstein, en av det forrige århundrets store dirigenter, fikk i oppdrag å lage en fredskonsert for å feire at muren gjennom Berlin skulle fjernes. På den tiden var Bernstein dødssyk, og hans dager var talte. Han takket likevel ja til oppdraget, og han valgte seg Beethovens 9. som orkesterverk, men han skrev om ett ord i teksten til Schiller. Han byttet ut ordet glede (Freude), med ordet frihet (Freiheit).

9. november 1989 begynte rivingen av den forhatte muren som gikk gjennom Berlin og som delte Tyskland i to stater etter 2. verdenskrig.

25. desember sammen år dirigerte Leonard Bernstein Beethovens 9. symfoni som en hyllest til frihet og fred. Utøverne besto av topp solister, kor og instrumentalister håndplukket fra Europas beste orkestre, fra St. Petersburg og fra New York. Konserten ble tatt opp og spilt inn direkte, og er en av verdens mest solgte klassiske innspillinger. Til tross for at han var redusert av sykdom, klarte Bernstein å gjennomføre konserten som har blitt stående som en sterk markør mot hat og stengsler, for fred og frihet. Bernstein skal ha uttalt «Jeg føler at dette er et himmelsk, velsignet øyeblikk, og at det er helt riktig å synge «frihet»! Jeg er sikker på at Beethoven tilgir oss, ja bifaller det. Livet er frihet.

Men historien slutter ikke her.

I Canada bor det en filmskaper som heter Larry Weinstein som ble spurt om han ikke kunne lage en film om Beethovens 9. symfoni. Det synes han ikke var noe god ide, særlig fordi han nylig hadde laget en film om Beethoven som på norsk heter «Beethovens hår». Men da han ble satt i forbindelse med den canadisk - ukrainske dirigenten, Keri-Lynn Wilson, endret han mening. Som halvt ukrainsk ønsket hun å gjøre

noe som var av betydning til støtte for Ukraina da krigen brøt ut. Hun tenkte at kunst kunne bidra til å lindre smerte og fortvilelse. Mange ukrainske musikere hadde flyktet fra krigen og var spredt utover i Europa. Hun samlet dem og dannet et flyktning- orkester som skulle arbeide for idealer som humanisme, frihet og fred, og da var nettopp Beethovens 9. med Bernsteins lille tekst-ending midt i blinken.

I Warszawa fikk flyktning-orkesteret låne Polens nasjonale opera, solister og operakor. Det var bare for dirigenten å ta med seg musikerne å komme. Denne dobbeltbunnen, eller kanskje trippelbunnen kunne ikke Weinstein motstå, og filmingen startet i august 2023.

Dokumentaren, som selvfølgelig viser deler av innspillingen av konserten, har også intervjuer med interessante mennesker som alle har et budskap om humanisme, kjærlighet og omsorg for medmennesker, frihet og fred.

Som en av filosofene i filmen sa: - *Jeg tror menneskene trenger en ny opplysningstid. En*

tid hvor kunnskap og kunst kan inspirere oss til godhet og skjønnhet. Vi er alle mennesker, vi kan gjøre gode ting, være gode mot hverandre. Vakker musikk kan inspirere og trøste i en vanskelig tid.

Visste du forresten at siste sats i symfonien er det musikkstykket i verden som flest mennesker kan nynne, hvis de får spørsmål om det. Og stykket er 250 år gammelt i år, det er ganske imponerende.

Apropos krig og menneskeverd, er ordene Jesus sa til oss om å elske vår neste som oss selv, og å gjøre mot andre det du vil at andre skal gjøre mot deg, antakelig det lengste man kan komme bort fra krig.

Hvem vil krig egentlig?

Med de tre siste versene av Nordahl Griegs dikt TIL UNGDOMMEN, ønsker jeg dere alle en sommer fylt med fred og glede i det godes tjeneste.

Fredelig hilsen mormor

TIL UNGDOMMEN

(3 siste vers)

*Edelt er mennesket, jorden er rik!
Finnes her nød og sult, skyldes det svik.
Knus det! I livets navn skal urett falle.
Solskinn og brød og ånd eies av alle.*

*Da synker våpnene maktesløs ned.
Skaper vi menneskeverd, skaper vi fred.*

*Den som med høyre arm bærer en byrde,
dyr og umistelig, kan ikke myrde.*

*Dette er løftet vårt fra bror til bror:
vi vil bli gode mot menneskenes jord.
Vi vil ta vare på skjønnheten, varmen –
som om vi bar et barn
varsomt på armen!*

Mona Vauger

Endelig sommer. Posen med rekeskrell skal kastes.

Nye og strengere myndighetskrav skal sikre at en større andel av avfallet vårt skal kildesorteres og material-gjenvinnes. Det kommer krav om 4 avfallsfraksjoner (4 typer forskjellig avfall). Derfor har vi fått nye containerne og endringer i antall returpunkter på Hvaler. Noen returpunkter har kommunen måtte ta bort fordi de nye avfallsdunkene krever mer plass, noen var trafikkfarlige og det har også vært krevende å få på plass nye grunneieravtaler. Grunneiere har også krevd betaling for kjøring på privat vei, noe som har ført til fjerning av returpunkt. Alle som bor i nærheten av returpunktene protesterer og vil helst ikke ha de der, samtidig som alle vil ha kort vei å gå med søplet sitt. Vi får hjelpe de som ikke kan ta seg frem på egenhånd med søppelet.

For å se det positive i det, kan avstand til returpunkt gi utslag på skrittelleren. Mine foreldre går "tur med søpla" som en slags fast kveldstur. For egen del har jeg alltid med søppelet i bilen, men det er fordi jeg bor på et sted utenfor vår senterstruktur. Ulempen er at jeg ofte glemmer at jeg har det i bilen. Mitt søppel får ofte kjøre en del turer før det kastes...

Å innføre dunker hos alle hytter og hus vil være svært kostbart, med så mye spredt bebyggelse som vi har her på Hvaler.

Alt avfall er en ressurs og vil bli viktig i fremtiden. Vi må gjenbruke mer og kjøpe mindre nytt.

Jeg tror vi må omstille oss til en kultur av bevisst forbruk og smart ressursbruk. Det betyr at vi må gjøre litt som våre forfedre, reparere og ta vare på tingene våre og forlenge levetiden til gjenstander. Muddermasser kan også gjenbrukes. Det er mulig å bygge renseanlegg som sorterer forurenset mudder. Etter at det som er giftig er fjernet, kan massene brukes i anleggssektoren som tildekningsmasser for vann og avløp og annen infrastruktur som legges i bakken, i betongproduksjon eller som strøsand. For naturen og de som kommer etter oss kan en "rimelig og raskeste vei"-løsning der mudder dumpes i havet, innebære ekstremt store kostnader med tanke på de ødeleggelsene det kan medføre.

Ved å ta bevisste valg om klær og prioritere gjenbruk, kan hver enkelt av oss gjøre en forskjell for miljøet. Tekstilindustrien er en betydelig bidragsyter til globale karbonutslipp. Det er estimert at industrien står for 10 % av verdens årlige karbonutslipp. Bruken av kjemikalier i farging og behandling av tekstiler fører til miljøforurensning gjennom utslipp til vannveier. Hvert år blir millioner tonn klesartikler kastet, der mange ender opp på fyllinger. Mye av dette avfallet består av syntetiske fibre, som ikke brytes ned i naturen, og som derfor kan forårsake langvarig miljøskade.

Vi bør jobbe for å få etablert et sted for salg av brukte klær. Jeg kjøper det meste av klær på Fretex, bruktmarkedet, og arver/ bytter klær.

Hvaler-sommer vekker minner fra barneår med endeløse soldager, bading og sommerliv. Kanskje lengter vi litt etter å gjenoppdage følelsen fra før, da vi hadde god tid uten en skjerm i hendene. Å være bevisst de små sommeropplevelsene, lukten av solvarm hud, salte vanndråper i øyevippene og prestekrager i veikanten kan være den ultimate sommerferiefølelsen.

Her hos oss på Hvaler bør nostalgisk og koselig bli det nye reiselivet. Fremtidens er fortidens idyll og sommerminner i nytt format. Dette er vår verdifulle Hvaler- arv som må forvaltes fornuftig slik at de som kommer etter oss kan arve de samme gledene.

Ønsker alle en god sommer med små drypp av sommerlykke når saltvannet drypper fra øyevipper og solbleket lugg.

Foto: Tonny Cathrine Prante

ENGLER

Har du lagt merke til de bitte små englene som henger i kirkene våre? Kanskje du får øye på dem neste gang du er i kirken?

Hver gang et barn døpes i kirkene våre på Hvaler, vil menigheten nå gi en liten engel i gave.

Den er laget av Solsikka Glassdesign i Gamlebyen. Ingen er like, alle har sitt eget design.

Engelen har navnet til dåpsbarnet og dåpsdato skrevet på drakten sin og vil henge i kirken til høstens myldregudstjeneste som er tilrettelagt for små barn. Da blir dåpsbarna invitert til å delta i gudstjenesten og hente sin engel hjem.

I dåpen får vi høre Jesus si: «Se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende».

Vi ønsker at englene blir et vakkert symbol på Guds velsignelse. De minner barna på at de er omringet av Guds kjærlighet og har en himmel over livet sitt.

I dåpen får også menigheten et ansvar for å be for barnet.

Dette er en veldig viktig oppgave vi alle blir minnet på når vi ser englene som henger i kirkene. I gudstjenestene vil vi be for dem og noen ganger også tenne lys.

Vi håper disse englene blir til glede for mange.

Grethe Hummel

TEKST OG BILDE: EINAR MORLAND

TAKK TIL MARIA VASSLI GJÆRE

Høsten 2018 ble Maria Vassli Gjære sokneprest i Kråkerøy. Hvaler sokn og Kråkerøy sokn har samarbeid om prestetjenesten, og Maria har holdt 38 gudstjenester på Hvaler siden oktober 2018. Hvaler kjente hun fra før, fra mange somre på foreldrenes hytte på Papper.

At hun er glad i naturen på Hvaler, ja, det har vi sett etter gudstjenestene her. Da tok det ikke lang tid før Maria hadde byttet ut prestekjolen med turklær, og så vinket hun farvel på vei ut i det grønne.

I mai i år tok hun farvel med Kråkerøy og Hvaler og satte kursen mot Molde. Der er hun blitt biskopens nærmeste medarbeider, som ny kirkefagsjef. Avskjedsgudstjenesten for Maria var i Kråkerøy kirke tredje søndag i april. Sin siste gudstjeneste på Hvaler hadde Maria 14 dager tidligere, på Vesterøy bedehus. Etterpå ble det kirkekaffe og gode ord i et fullsatt bedehus. Mange av oss som har vært klokkere for Maria var til stede da Maria fikk klapp og klem og blomster – og gode ord til å grunne på, i sitt hjerte.

Kjære Maria, takk for at du berørte oss! De linjene som står nedenunder kommer fra Steinar Ekvik, Maria sin forgjenger i Kråkerøy, og er tilpasset for bruk i vårt menighetsblad:

**Smilende, vennlig, med trygghet og ro,
en som ønsker å bygge bro,
forkynne og trøste til hjelp og til tro,
å så og vanne så kornet kan gro.
Du forkynte om tid og evighet!
Stor takk fra Hvaler menighet.**

• **Sokneprest Maria Vassli Gjære,**
for Kråkerøy og Hvaler.

Søndag den 21. april tok vi avskjed med Maria. Hun ble behørig feiret som den gode soknepresten hun har vært siden april i 2018 og er nå kirkefagsjef i Møre bispedømme.

Pensjonert sokneprest Svein Helge Rødahl går inn som vikar i det eksisterende samarbeid om prestedtjenesten i Hvaler og Kråkerøy sokn.

• Det var veldig mange deltakere på alle påskens gudstjenester i Hvalerkirkene. På høytidsgudstjenesten 1. påskedag var det helt fullt i Spjørøy kirke. Vi ønsker ikke å avvise noen ved døren fordi kirken er full. Menighetsrådet søker nå biskopen om tillatelse til at påskedagens høytidsgudstjeneste feires i Hvaler kirke heretter, mens palmesøndagens gudstjeneste for små og store heretter feires i Spjørøy kirke.

• Den 22. april ble det avholdt **årsmøte på Kirkens hus** med årsberetning og regnskap for 2023. Godt fram møte og det ble gitt anledning til å komme med spørsmål og bemerkninger. Kaffe og kaker hørte også med.

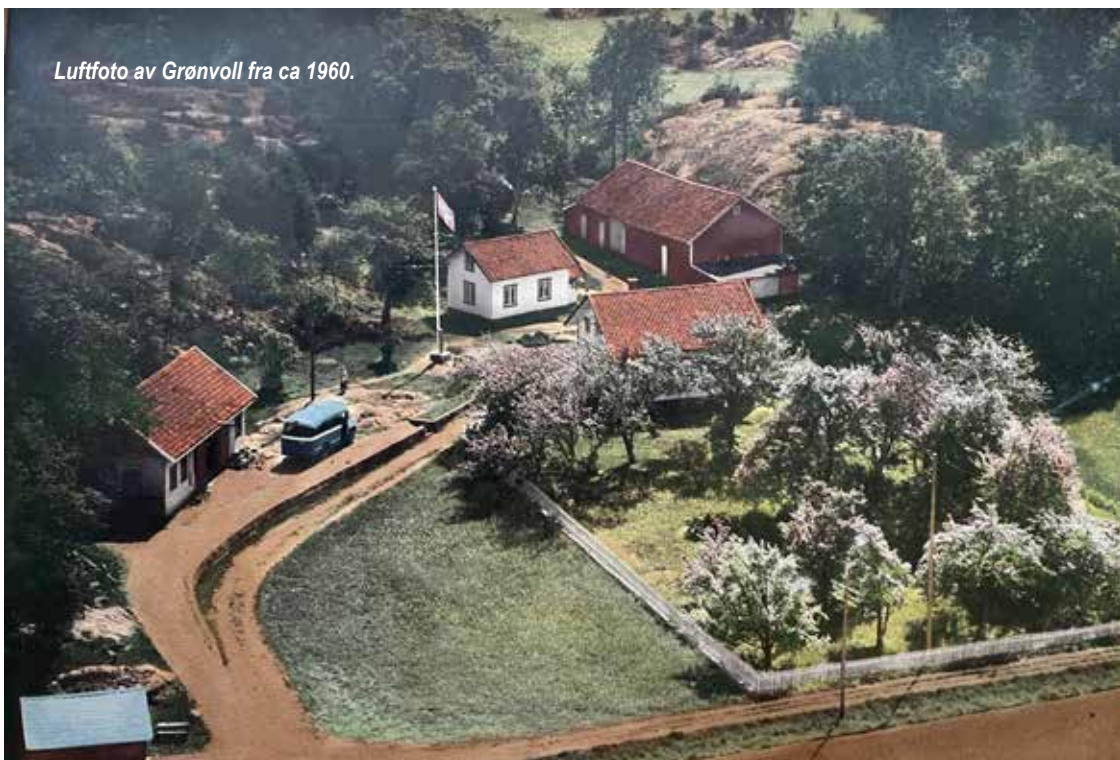
KORTREISTE LYSGLOBER FRA SMIA PÅ GRØNVOLL

Jeg vil tro at de fleste som har vært i Hvalers to kirker har lagt merke til de fine lysglobene som står der. De er aktivt i bruk i gudstjenestene ved bønnevandringer eller også som en mulighet for oss alle til å tenne et lys for noe eller noen vi tenker spesielt på. Globene i Hvalers kirker er tegnet, designet og produsert av smed Yngvar Grønvoll og her vil menighetsbladet forsøke å fortelle noe av historien som ligger bak.

AV: HALVOR DE FLON

Smed Yngvar Grønvoll ble født 1923 og vokste opp på småbruket Grønvoll midt på Kirkøy. Menighetsbladet har tatt turen dit for å snakke med Henning Grønvoll, sønn av Yngvar og den som nå eier og delvis bor på småbruket.

Henning forteller at hans farfar, Harald Olaussen fra Lauer, slo seg ned på Grønvoll i 1904 og bygde opp gården. Før dette hadde han utdannet seg til smed ved Grønvold-smia i Rygge. I tillegg til å drive gården jobbet han som smed i den

omfattende stenindustrien på Hvaler, men når denne på grunn av første verdenskrig stoppet nesten helt opp, var det nødvendig å finne flere måter å tjene penger på.

Henning forteller at hans far Yngvar lærte håndverket av sin far og tok etter hvert over både småbruket og smia. Grønvoll Smieverksted stod ferdig i 1954, bygget på samme plass som den opprinnelige smia, og hadde i mange år en sentral og viktig funksjon på Kirkøy. Smeden var ikke bare smed – han var også mekaniker og reparatør. Det er mange gårdbrukere som i tidens løp har kommet til Grønvoll med både motoriserte og ikke- motoriserte landbruksredskaper som trengte reparasjoner de ikke kunne

utføre selv. Etter hvert som landbruket ble mer og mer motorisert utviklet smeden også sin kompetanse til å reparere biler, busser og traktorer. Utenfor smien, som fremdeles er intakt, finner vi en utendørs smøregrav hvor mang en traktor og busser har fått sin dose med olje og hvor det har blitt smurt og byttet eksosanlegg.

Henning, sønn av smeden Yngvar Grønvoll i smidøra.

Det var først når Yngvar ble pensjonist at han lagde globene etter å ha bli oppfordret til dette av tidligere sogneprest Tore Thorkildsen. Dette var på begynnelsen av 90 – tallet og da var lysglober blitt et mer vanlig innslag i norske kirker enn det hadde vært. Yngvar gikk på oppgaven med energi og pågangsmot og inkluderte Thorkildsen i arbeidet med å finne den rette

formen og størrelsen. Resultatet kan vi se i begge Hvalers kirker og i flere andre kirker i distriktet og andre steder, blant annet i frikirken i Fredrikstad, Sarpsborg og på Lørenskog.

Henning forteller at en kameratgjeng med tilknytning til Sarpsborgdistriktet for en del år siden kjøpte 4 glober og donerte disse til sjømannskirker, blant annet på Gran Canaria og Rotterdam. Henning forteller at det er fint og morsomt å tenke på at farens arbeid nå står plassert og er i daglig bruk under fremmede himmelstrøk. Tore Thorkildsen forteller ellers at de pengene Yngvar fikk betalt for globene, ble gitt tilbake i kollekten.

Smia var en del av Hennings oppvekst. Han forteller at han kan huske at han ofte våknet til den karakteristiske metalliske lyden av hammer mot ambolt. Selve smia har nå ikke vært i bruk på mange år, men selve bygningen er delvis rehabilitert etter å ha forfalt i flere år. Hennings

ønske og ide er å sette selve smia tilbake i stand slik den så ut når den var i funksjon. Om det blir smiedrift her igjen gjenstår å se, men under besøket fyrer Henning opp og viser at det fremdeles er mulig.

Interiør fra smia i dag.

SOMMER I HVALER KIRKE

FOTO: TONNY CATHRINE PRANTE

Hvaler kirke søndag 30. juni kl. 19

Tania Michelet

«Min egen vei - fra Mao til Gud»

Forfatteren Tania Michelet, fra Moss, utga høsten 2020 den kritikerroste boken «Min egen vei – fra Mao til Gud», 12 år etter at hun debuterte med romanen «Afrika er ikke for alle». Hun er eldste datter til en av Norges mest anerkjente forfattere, Jon Michelet.

Hvaler kirke onsdag 3. juli kl. 19

Oda Rose

Oda Rose er en 28 år gammel artist og låtskriver fra Fredrikstad. I 2020 kom hun på tredjeplass i Idol og våren 2022 kom hun til finalen i Melodi Grand Prix med låta «Hammer Of Thor».

Sammen med mannen Martin Skåksrud på gitar skal hun covre noen av sine favorittlåter, samtidig som hun skal vise frem noen av sine egenskrevne låter for første gang.

Hvaler kirke onsdag 10. juli kl. 19

Tore, Bjørnar og Ken

Allsangkonsert i Hvaler kirke med Bjørnar Spydevold, Ken Phillips og Tore E. Thorkildsen. Gjennom flere år var de et fast innslag under sommerens sang- og musikktilbud til fastboende og ferierende i Hvaler. Det blir solosang, duett-sang og allsang. Gratis adgang. Kollekt til menighetens arbeid. Velkommen til gladsang-kveld i middelalderkirken!

Hvaler kirke søndag 14. juli kl. 19

Johannes' åpenbaring fortalt

Johannes' åpenbaring er den siste boka i Bibelen, den mest billedrike boka, og kanskje den boka som er vanskeligst å forstå. Samtidig har mennesker i to tusen år funnet trøst i Åpenbaringen, særlig de som har levd under vanskelige forhold. Lytt med hjertet og opplev sammenhengen i teksten.

Forteller: Anne Kristin Aasmundtveit (forteller, forfatter og tidligere forlagsredaktør, ansatt i Bibelselskapet)

Musiker og sanger: Sven Aasmundtveit (forfatter og ikonmaler, tidligere frikirkepastor)

*Tilbakemeldinger på tidligere forestillinger:
«Troverdig» «Utrolig fint» «Sørg for å få dette på
bucketlista di. Du går ikke uberørt ut» «Jeg var
nesten i himmelen» «Det var sterkt! Anbefales»*

Hvaler kirke onsdag 17. juli kl. 19

Hege Saugstad og Harald Høidal

Hege Saugstad og Harald Høidal gleder seg til å dele denne sommerkvelden i Hvaler kirke med dere! De skal spille selvskrevet materiale, noen meget kjente covers, og ny singel med engelsk oversettelse av «Vi vandrar saman».

Hege og Harald er begge pedagogutdannet. Hege jobber i Den norske kirke i Gamlebyen, og er musikkpedagog i barnehage. Harald jobber

som lærer i barneskolen. Ved siden av er de begge utøvende kunstnere og artister.

Duoen får meget gode tilbakemeldinger da de opptrer både på private events og konserter!

Hvaler kirke lørdag 20. juli kl. 16

Ekstra dugnadskonsert ved Benedicte Sjøvold m.fl. (innsamling til nytt instrument i Spjørøy kirke).

Hvaler kirke onsdag 24. juli kl. 19

Miss Blue er et band bestående av 7 personer. Bandet tar dere med på en historisk reise i bluesens verden gjennom kvinnes røst. Vi vil vise bluesens variasjoner gjennom tolkning av kvinnelige blues-artister som gjennom sine sanger og lyrikk viser verden både sine frustrasjoner og gleder.

Bandet spiller musikk fra 1920-tallet og fram til i dag. Sanger fra for eksempel Ma Rainey, Big Mama Thornton, Debbie Davies og Shemeika Copeland.

De som er med i bandet: Trommer – Tommy Brøske fra Hvaler, Piano – Magne Kaspersen fra Hvaler, Bass – Trond Lennart Andreasen fra Melbu, Saksofon – Terje Bjerklund fra Hobøl, Trompet – Anders Vesta fra Hvaler, Gitar – Dag Haugersveen fra Oslo og Vokal – May Louise Hansen fra Onsøy.

Mandag 29. juli kl. 17, Hvaler menighet feirer olsok i og ved Hvaler kirke

I kirken: Gitarist Sven Lundestad spiller
Historisk foredrag
På Tusenårsstedet: Rømmegrøt, allsang.

Hvaler kirke onsdag 31. juli kl. 19, Sommerkonsert

Renate og Morten Gjerløy Larsen

Kulturutvalget i Hvaler menighet er stolte over å ha fått sangekteparet Renate og Morten Gjerløy Larsen til å holde konsert hos oss i Hvaler kirke. De blir oftere og oftere omtalt som et av Østlandets mest kjente sangektepar. De har stått sammen og hver for seg på scenen i snart 30 år. Vi på Hvaler har flere ganger fått gleden av å se og høre dem i Brottet. Ellers er de kjente for hovedroller i musikaler, konserter og show både lokalt, i Oslo, på Østlandet og i diverse TV-produksjoner. Nå gleder vi oss til en livsnær, sprudlende sangkonsert full av musikalitet og glede.

Søndag 11. august kl. 19, i Hvaler kirke

Allsangkveld ved Benedicte Sjøvoll m.fl.

JAN BORGER BERNTZEN TIL MINNE

Jeg husker godt da Jan og Ragnhild kom til Hvaler i 1982. Da søndagen opprant, var de på kirkevei og tok med seg andre som hadde lyst til å være med, om det var til gudstjeneste eller andre arrangementer.

AV: TORE E. THORKILDSEN

De overtok en familie-eiendom i Kålvika, nord på Kirkeøy i 1982 og flyttet inn i nytt hus i 1986, fast bestemt på at det var i Kålvika og Hvaler de ville bo. Med bakgrunn i Militærpolitiet, som lastebilsjåfør og bussjåfør, var han vant til å omgås mennesker.

Da Thom Asgeir Nielsen sluttet som kirketjener og gravlundsbetjent i Hvaler, ble Jan ansatt, og han hadde stillingen fra 1994 til 2004 da han gikk av med pensjon. Jan skjøttet sitt arbeid ansvarsfullt, var lojal og lett å samarbeide med, arbeids- og tjenestevillig, som han var.

Han var født den 14. april i 1941, og Den annen verdenskrig satte varige inntrykk i hans sinn. Han var belest om forløpet til Den annen verdenskrig og krigens utvikling, historieinteressert som han var.

Jan var glad i sang- og musikk, og gjennom flere år var han med i Kirkeøy sangkor og senere Trivselskoret. Han var med på dugnader og frivillig arbeid, et resultat av hans sosiale engasjement. I flere perioder var han medlem av Hvaler menighetsråd, foruten at han også var leder.

I Kålvika dyrket de jordbær, poteter og grønnsaker til eget behov og litt for salg. Gråtass og Kubotatraktoren, var til stor hjelp, ikke minst i forbindelse med felling av trær, kjøring og vedkapping. Frakt av materialer til hyttefolk, hørte også med.

Jan trivdes godt i Kålvika sammen med Ragnhild, barn, familie, naboer og venner. Kort vei til Stafsengkilen og med naturen rett utenfor døra, ga det livskvalitet til liten og stor. Stedet var et samlingssted for Jan og Ragnhilds familier, et samhold som skapte gjensidig glede.

10. mai la Jan vandringsstaven ned i trygg forvissning om at *Jesus er Veien, Sannheten og Livet* (Johannes ev. 14.6). Hans liv på jorden er til ende, men ikke hans liv med Gud!

Takk, kjære broder Jan, for den du var og for at vi lærte deg og familien å kjenne. Det har beriket våre liv! Hvil i fred og takk for alt!

JEG HAR TILBRAKT ALLE MINE SOMRE PÅ SPJÆRØY

AV: JOHN JOHANSEN

Du har sett ham på allsangkvelder i Hvaler kirke. Du har sett ham på scenen i Brottet Amfi eller du har kanskje sett ham på vei til hytta på Spjørøy. Vi snakker om Bjørnar Spydevold (64). Den folkekjære sangeren har et sterkt forhold til Hvaler. Ikke bare har han opptrådt her ved en rekke anledninger. Han har også tilbrakt alle sine somre på hytta som ligger på Spjørøy ytterst i Skjelsbusundet.

Pappa Bjørn og mamma Nelly bygde hytta i 1959. Den ligger mellom Kjellvika og Nygård. Hytta ligger så nær sjøen at jeg kan stå på verandaen og «spøtte» i vannet, forteller Bjørnar på sitt karakteristiske vis. Det er slike hyttetomter vanlige folk ikke får tak i lenger. Jeg var litt heldig for jeg er «attpåklatt» i familien Spydevold. Når pappa gikk bort i 2002 var det greit at jeg løste ut søskna mine og overtok hytta. Der har jeg altså tilbrakt tid i 64 somre på rad.

SPILT 13 GANGER I BRÅTTET

Når Bjørnar Spydevold har spilt roller i Brottet Amfi som Stenkjørær Persen, Jeppe på Bjerget eller kaptein i «Reisen til Amerika» – da har han selvsagt bodd på hytta. Han har gjennomført hele 13 sesonger med ulike forestillinger i Brottet Amfi. Hvalerfolket og alle sommergjestene har tatt ham til sitt bryst.

Jeg er lommekjent i området. Litt lenger ut i sundet, på den andre siden, ligger det kristne leirstedet Sauevika på Vesterøy. Det er drevet av Normisjon. Der var jeg «visergutt» i mange år. Senere ble jeg leder på barneleirer. Det ble mange turer inn til butikken på Dypedal for å hente varer, eller over

Bjørnar som Stenkjørær Persen i Brottet. Sammen med Terje Brevik. Foto: Kent Inge Olsen

sundet til Kjellvika, for å hente folk. Et flott område. Jeg har holdt konserter til inntekt for Sauevika.

Ja, Bjørnar har både gitt konserter og spilt inn plater til inntekt for Sauevika. I 1996 lagde han en jule-CD til inntekt for leirstedet. Den solgte i 5000 eksemplarer, og gav 260 000 kr til ombyggingen som akkurat da var i full gang på Sauevika.

ALLSANGKVELDENE I HVALER KIRKE STARTER OPP I IGJEN

En annen aktivitet på Hvaler som Bjørnar har satt pris på er allsangkveldene i Hvaler kirke.

Sammen med Tore Thorkildsen og Ken Phillips ledet Bjørnar an i disse kveldene mange år på rad. Men under koronaen ble det full stopp. *Nå kan vi glede alle interesserte med at vi kommer i gang med allsangkvelder igjen til sommeren, røper Bjørnar Spydevold. Vi starter opp onsdag 10 juli.*

Bjørnar Spydevold har en lang historie som sanger, artist og gledesspreder i hele distriktet.

I tillegg kan Greåker-gutten også skryte av en habil fotballkarriere i Greåker IF og Sarpsborg FK. Skulle bare mangle. For Bjørnar er jo sønn av fotball-legenden Bjørn Spydevold. En gudbenådet spiller som sa nei til et profftilbud fra franske Rouen.

ALLTID VÆRT HJEMMEKJÆR

Pappa var nært knyttet til hjemstedet, og slik har det vært også med meg. Jeg liker meg best «hjemmeve», sa Bjørnar Spydevold i et intervju med Fredriksstad Blad. Bjørnar Spydevold er født i andre etasje over Nellys Gatekjøkken på Greåker. En institusjon i det grå murbygget ved riksveien. De fleste bilister har vært innom der. Før det igjen lå badet på Greåker i bygget. Også det en institusjon drevet av mamma Nelly. Faren Bjørn ble en institusjon han også, på fotballbanen. Som klubbspiller på FFK og Greåker IF, men også på landslaget der han ble bokført med 36 A-landskamper mellom 1945 og 1953.

Bjørnar utenfor fødestedet - over Nellys på Greåker.

HAR SUNGET I OVER 5000 BEGRAVELSER

I vinter har Bjørnar vært fullt opptatt med hovedrollen i stykket «Dunkejon til topps» på City Scene.

Men ingen opptreden er for liten og ingen for stor for Bjørnar. Han er også en meget benyttet begravelssanger, og har sunget i over 5000 begravelser. Det å underholde på forsamlingshus, bygdesamlinger og eldrefester gir ham også mye glede. Han er medlem av Fredrikstad

Mannsangerforening og har spilt i over 200 revyforestillinger med FredrikstadGuttane.

Han tok timer hos sangpedagogene Grethe Bjerketvedt og svenske Erland Hagegård. Tenoren ble holdt vedlike i Tensing-koret TRO og Fredrikstad Kristelige Ungdomskor. Bjørnar Spydevold er allsidig, og spennvidden er stor. Mange mener at han hadde kunnet blitt en god operasanger. Men som sagt Bjørnar Spydevold liker seg «hjemmeve».

Sangen har alltid fulgt Bjørnar, men han er en god skuespiller også. Han gir oppveksten i bedehusmiljøet æren for det. *På bedehuset verken drakk eller dansa vi. Men vi hadde mye moro med å spille skjetsjer, fortelle historier og «ajere». Jeg ble ganske frimodig med å stå frem i forsamlinger og spille roller.*

-

Bjørnar Spydevold er utdannet bygningsingeniør og har fagbrev som tømrer. Han har også arbeidet deltid som vaktmester og vært ansvarlig for vedlikehold på Haugetun folkehøyskole.

Hjemme på Greåker.

Han bor i eget hus – på Greåker selvsagt – like ved der mamma Nelly vokste opp. Huset bygde han og kona Heidi så langt tilbake som i 1984. De har vært gift i 43 år og har barna Maria og Eirin, samt fire barnebarn. Og når vårsola begynner å varme, trekker paret mot sydligere strøk. Til hytta ved Skjelsbusund på Hvaler.

Gallerisommer I KIRKENS HUS

Margrethe Oleivsgard Stenslund, har deltatt på utstilling i Kirkens hus de siste fire årene. Hun har gjennom 18 år utviklet sin egen design, hvor hun former kunsten sin i pleksiglass med varme. Dette resulterer i kreative fat, boller, vaser, sommerfugler, hjerter, båter, brennmaneter og mye annet. Kunsten fra MOS-art knuser ikke, og er derfor praktisk til båt, hytte, bobil, camping, barnefamilier og eldre. Margrethe har verksted og utsalg i kunstSONen Galleri & Verksted i Son, sammen med fem andre kreative damer.

Mona Lisa Wetting driver enkeltpersonforetaket med samme navn. Hun var med på salgsutstilling i fjor i Kirkens hus. Mona Lisa har 18 års erfaring innenfor smykkelaging, luer og klær. Senere begynte hun også å sy vesker, hatter og maler abstrakte malerier. Hun er kreativ og har stor skaperglede, og gjenbraker blant annet brusboksringen i belter, smykker og vesker. Mona Lisa har utsalg i kunstSONen Galleri & Verksted i Son, sammen med fem andre kreative damer.

**Til daglig finner du MOS-art i kunstSONen Galleri og Verksted i Son.
Velkommen til en kreativ salgsutstilling i Kirkens hus
fredag 28. juni - søndag 7. juli kl. 11-17 hver dag.**

LEONARD COHENS HALLELUJA

TEKST: ØYSTEIN SPILLING, TIDLIGERE SOGNEPREST I HVALER

Den mest fremførte og verdenskjente halleluja-sang fra vår egen tid er trolig Leonard Cohens Halleluja. Cohen sang den første gangen på et studioalbum i 1984. Da han ville ha Columbia Records til å markedsføre den, ble den refusert med følgende begrunnelse: Dette er ikke pop-musikk. Dette er en katastrofe.

med strofer. Til slutt satt han igjen med 80, og noen av dem skal han ha laget et par hundre versjoner av før han falt ned på den endelige. En gang Cohen og Bob Dylan møttes, spurte Dylan: hvor lang tid har du brukt på Halleluja? Det tok 8 år, svarte Cohen. Og du, hvor lang tid brukte du på låten «I and I»? Et kvarter, svarte Dylan.

Deretter levde sangen noen år i skyggeland. Bob Dylan oppdaget den og begynte å synge den på sine konserter. Første gang i Cohens hjemby Montreal. Cohen selv bearbeidet den. Og så tok flere andre artister tak i den og fremførte sine versjoner – også på andre språk. Etter hvert har hundrevis av fremstående artister – blant dem vår egen Ole Paus – løftet denne sangen frem og vist hvor bra den er. Til og med animasjonsfilmen Shrek hadde den med. Og med årene har den gjort seg fortjent til betegnelsen allemannseie.

Leonard Cohen ble født i Canada i 1934. Og døde i 2016. Han vokste opp i en velstående og innflytelsesrik jødisk familie. Den jødiske troen og livet med de jødiske tradisjonene var en viktig del av oppveksten. Men han hadde også en katolsk barnepike som regelmessig tok ham med til katolske messer og ga ham en delvis katolsk oppdragelse. Som voksen sa han: Jeg er jøde, det er min tradisjon. Men jeg er en jøde som alltid har vært åpen for Jesu nærvær.

Cohen brukte gjennom hele sitt liv bibelsk, jødisk og kristen billedbruk i det han skrev. Det sees med stor tydelighet i sangen Halleluja. Han slet i årevis med teksten. Han fylte notatbøker

Teksten er tung og utilgjengelig. Men sier mye om et moderne menneskes kamp for å finne ut av livets gåtefulle virvar. En religiøs forståelse og en sekulær tilnærming veksler om oppmerksomheten. Men får tilsynelatende sin plass side om sine og hånd i hånd.

Kanskje er Ole Paus sin gjendikning til norsk en god måte å nærme seg meningsinnholdet i denne sangen på og vise hvordan halleluja-virkeligheten fortsatt fungerer som nøkkel til å tolke livet. Og gi et holdepunkt i en til tider meningsløs og tilsynelatende gudsforlatt hverdag. Her kommer noen utvalgte strofer:

*De synger ditt navn på alle språk
men ditt lys er ikke noe fakkeltog
men et vettskremt og gebrokkent Halleluja*

*Vel, kanskje finnes Gud et sted
men alt jeg vet om kjærlighet
er kapteinen som står alene igjen på brua*

*Den er ikke lyset i din natt
Den er ingen trøst når du er forlatt
Den er et iskaldt og gebrokkent Halleluja*

SOMMERENS SALME FRA SALMEBOKA

VED: GRETHE HUMMEL

Olsok, eller Olavsdagen, til minne om hellig Olav, er en av de få helgen- og martyrdager vi markerer i Den norske kirke. Feiringen den dagen knytter oss til de lange linjene i Norges og kirkens historie.

I kirkene rundt omkring i landet vårt vil mange synge salmen «Det kom et gledesbud til dette landet» og tenke tilbake til kirkens røtter her. Hvordan ordet om livets Gud, hans kjærlighet og nåde uten grenser, spredte seg fra by til bygd. Kirker i tre og stein, senere også i stål, ble reist, blant dem våre to kirker ute i øylandskapet på Hvaler.

Her har generasjoner før oss funnet ro, fred og trøst i dette gledesbudet som gir håp i liv og i død.

Utrolig nok er det en av Danmarks viktigste salmediktere på 1900-tallet som har skrevet teksten. Domprost i Odense, Karl Laurids Aastrup, har produsert over 400 salmer. Under et opphold i Norge høsten 1956 oversatte han også 150 norske salmer til dansk.

Biskop Johannes Smemo likte denne danske salmen, oversatte den til norsk og gjorde noen endringer slik at den i vår salmebok har fokus på gledesbudet som spredte seg i Norges land, i by og daler.

Salmen er en takk for at ordet om Guds kjærlighet fortsetter å gi nåde og liv midt i alt som er av svik og forfall. Gledesbudet lever videre, mørket vinner ikke over lyset.

*Det kom et gledesbud til dette landet,
et ord om livets Gud, den ene, sanne.
Og Ordet fant sitt rom i kirkesaler,
lød gjennom skip og kor, ved font og alterbord,
i by og daler.*

*Av tre og stål og sten vi bygger kirke,
men liv kan bare én ved Ånden virke.
Om prøvens ild vårt byggverk ikke sparer,
men smulder alt til sist, vår tro den vet så visst:
Guds ord det varer.*

*Se, under dom er vi og alt vi bygger.
Snart er vår tid forbi som røk og skygger.
Men fra vår korte dag en sang skal stige
med takk for gledens bud, det ord om livets Gud
og nådens rike.*

Norsk salmebok nr. 251

OPPDATERING

TEKST: OLE-EDVIN UTAKER, LEDER AV FELLESRÅDET

Spjærøy kirke vil være stengt fra 2. april til 5. juli.

Grunnet en skrivefeil ble det i forrige menighetsblad opplyst at kirken holder stengt til 8. juni. Vi beklager feilen, men det er datoene over som gjelder.

I denne perioden vil Spjærøy kirke være stengt på grunn av utvendige arbeider for rehabilitering av tak, vinduer og tårn. Rehabiliteringen er helt nødvendig for å sikre kirken mot lekkasjer og sikkerhet i bruk. Disse arbeidene er av en slik art at det ikke vil være forsvarlig å holde kirken åpen mens arbeidene pågår. Avhengig av framdriften, kan det bli nødvendig å holde kirken steng noe lengre enn antatt.

Hovedtaket ble siste gang rehabilitert i 1980. Etter 44 år er det behov for å tekke om hele taket med nytt undertak og ny takstein. Ved siste rehabilitering ble det lagt en rød-brun betongtaksten. Denne vil bli byttet ut med dansk vingeteglsten i rød farge. Den er i form og utseende nærmest den gamle taksteinen som kirken hadde opprinnelig.

På tårnet skal det legges ny puss på teglbuene og ny fugemørtel i granittmurverket. Gesimser, noen vinduer, beslag og takrenner må også utbedres.

Kommunen har bevilget nødvendig finansiering og biskopen har godkjent arbeidene.

I perioden hvor kirken er stengt vil alle gudstjenester foregå i Hvaler kirke, bortsett fra gudstjenesten 5. mai som vil foregå på Vesterøy bedehus.

Begravelser (seremonien) vil foregå i Hvaler kirke, mens jordfestelsen vil kunne skje på Spjærøy kirkegård.

Annen aktivitet vil også kunne foregå i Hvaler kirke og på Kirkens hus. Nærmere informasjon vil bli gitt.

SOMMERMENIGHETEN

Hvalers innbyggertall er på vei mot 5000. Antall hytter er over 4000. Det betyr at innbyggertallet øker drastisk om sommeren. Dette må Hvaler menighet forholde seg til. Både gjennom vanlige gudstjenester og kulturarrangementer møter kirken "badegjestene". Dette er til gjensidig berikelse. Det er alltid hyggelig med gode tilbakemeldinger, og her følger noen utdrag fra en slik.

EN HYTTEJERS TAK TIL HVALER MENIGHED

I mange år er jeg kommet i kirkerne på Hvaler, og da jeg begynte at komme alene ble jeg hurtigt budt velkommen af præsterne selvfølgelig – men især bagefter til kirkekaffe kom venlige mennesker og snakkede med mig. Jeg følte mig meget hurtigt som en del af fællesskabet, ikke kun i kirken, men også på det mere almindelige plan. Stor tak til alle de frivillige som hver gang sørger for kaffe og lidt kage- eller som sidst is 😊.

Og til ellersok rømmegrød. Og til påske æggørre og spekemat. Den hyggelige snak efter gudstjenesten er også vigtig! Ellers var det nok mest dem der kender hinanden, der får snakket, og jeg ville bare køre hjem til hytten og være glad for en god gudstjeneste, men måske også lidt alene om den. En stor hjælp til at føle sig med er i øvrigt også den folder med gudstjenestens forløb, så man kan synge eller tale med i alle svarene.

En dansk hytteejer på Hvaler? Min mors mand nr. 2 ønskede sig et lille sted langt væk fra alting. Takket været en norsk kollega, som havde hytte på Vesterøy, fandt han denne tomte oppe øverst på Ødegården med den mest pragtfulde udsigt over vandet til næsten alle sider og med friområdet bagefter. Sammen med sin bror byggede han den lille hytte - mest med plads til to, og lavet efter norske principper med utedo og vaskebænk, vand fra taget ned i en cisterne og gas- ”komfur” og -køleskab. Gæster nu kalder det en rigtig hytte-hytte. Parkering nede ved fastlandsveien og landhandelen tæt ved. Dengang tog det 20 spændende minutter at gå fra bilen og op. Hytten blev bygget i 1973 tror jeg nok.

Hun forteller videre at hun har hatt et forhold til hytta fra 1975 da hennes mor giftet seg til hytta, og at hun selv da var 20 år. Hytteliv kan ofte deles opp i ulike faser. Først er man bare med. Så blir man mere ansvarliggjort, før man blir omsorgsarbeider. Om dette sier hun:

De sidste 10 år af hendes (morens) levetid kunne min mor ikke klare at være i hytten alene og jeg var hver sommer 3 uger sammen med hende. Da kom vi af og til i kirke. Jeg holdt meget af de gamle kirkebænke i Spjærøy kirke.

Hytta er fortsatt i familiens eie, og idag er det hun som bestyrer det hele. Selv om hytta er en sommerhytte av eldre standard, har den også vært brukt i påsken. Om dette forteller hun:

Jeg har et par gange været i hytten til påske, hvis vejret er godt nok. Og jeg var vældig glad for at kunne følge kirken i alle påskens højtidsdage. I sin nuværende indretning er Spjærøy kirke jo en fantastisk ramme til Skærtorsdagsfejring! Og så næste dag er Hvaler kirke en markant og god, alvorlig ramme for Langfredag og en festlig ramme for Påskedag. Og en vældig god oplevelse at gå en slags passionsgang rundt til alle passionsstationerne på kirkegården. Et lille minus er at skulle gå hjem Skærtosdag, hvis det er overskyet. Det er meget mørkt og alting ser så

anderledes ud når man lyser med lommelygte.

Det er ikke bare hytter som merker alderen, selv om de holdes i stand etter beste evne. Også brukerne merker alderen. Da må det tilrettelegges, og satses på at andre stiller opp med hjelp. Når naboforhold holdes ved like gjennom årene, er det ofte hjelp å få. Hun forteller:

I år var jeg for første gang bange for om jeg kunne klare at komme op til hytten, trods ok træning i vinterens løb. Jeg kunne komme op uden problemer, men jeg kan ikke slæbe alt det op, jeg skal bruge. Men jeg turde bede om hjælp - og fik den. Astrid og Olav (Momrak) hjælper stadig, men kan efterhånden ikke lige så meget som de kunne. Men de venlige mennesker på Ødegårdslia kan og vil. Og jeg har lært at turde spørge! Og så glæder jeg mig til på søndag - både til gudstjenesten og til kirkekaffen og den hyggelige bagefter.

For den eldre generasjon er det ofte et ønske og håp om at hytta fortsatt vil være til glede og nytte for kommende generasjoner i egen familie. Det blir ikke alltid slik, men det er alltid lov å håpe, og tilrettelegge. Hun avslutter hilsenen til Hvaler menighet og ”Bladet” slik:

Min søn elsker også hytten, men han kommer i kortere tid ad gangen og bruger den på en anden måde. Han har så travlt til hverdag, så ham får dere nok ikke at se foreløbig. Nu har mit barnebarn på 5 været på hytten. Kanske han kommer med, når jeg kan have ham alene om et par år.

Tak for at dere alle er der!

Hilsen Vibeke

GLIMT FRA FLORAEN PÅ HVALER

Harekløver (*Trifolium arvense* L.)

TEKST: EINAR MORLAND FOTO: EGIL MICHAELSEN (WWW.MARKBLOMSTER.COM)

*Harekløver
Trifolium arvense*

Harekløver er en ettårig urt, og den vokser på tørre enger og bakker på alle de store øyene på Hvaler. Den er lett å kjenne igjen med sine myke rødgrå blomsterhoder som barna er glade i. Navnet kommer av disse lodne, harepusmyke hodene. Planten er spinkel, og fra 10-30 cm høy. Den har en lodden, opprett stengel med mange greiner. De små bladene er lodne og temmelig smale, og de sitter sammen tre og tre. Blomstringen skjer i juni-august. Planten er i Norge bare vanlig ved kysten av Oslofjorden fra Østfold til Lindesnes, men den finnes spredt i innlandet østafjells og vestover langs kysten til Bergen. Harekløver vokser naturlig i Europa og Vest-Asia.

De bittesmå blomstene sitter innimellom alle hårene i blomsterhodet. Disse hårene kaller botanikerne *begertenner*. Harekløver regnes som en god nektarplante for bier og humler. Den er vertsplante for larvene til flere sommerfuglarter, blant annet blåvinge. Harekløver kan bestøve seg selv, noe som ellers er uvanlig hos kløverplantene. De avblomstrede hodene fortsetter å vokse i lengden helt til frøene blir modne. Da faller blomsterhodene av, og vinden kan ta tak i dem og føre dem langt av gårde. Frøene er gjemt i små belger inne i blomsterhodet, ett eller to frø i hver belg. Harekløver blir brukt i naturhager og blomstereng, blant annet fordi den klarer seg godt uten vanning.

Harekløver
Trifolium arvense

Litt blomsterlatin:

Trifolium = tre blader (om utseendet)

arvense = åker (om voksestedet)

Barn liker ofte å plukke blomstrende harekløver. Den er god å ta på og å stryke mot kinnnet, med høy pusekatt- faktor.

I en dansk artikkel om harekløver kan vi lese følgende: «På tross af sin undseelige størrelse, er harekløver et lille hjemmehørende vidunder. De små silkebløde og pelsede blomsterstande er så bedårende at man slet ikke kan lade være med at røre ved dem».

ÅPEN KIRKE SOMMER 2024

Hvaler kirke holder åpent for omvisning hver mandag fra og med 24. juni til og med 12. august.

Åpent fra kl. 11 til kl. 15. Ord for dagen kl. 11.

Omvisning utenom annonsert tid kan avtales på mobil 485 96 188.

BIBELHISTORIER FRA GAMLE SKOLEBØKER

TEKST: BIBELTEKSTEN ER BEARBEIDET AV EINAR MORLAND
ILLUSTRASJONER FRA: [HTTPS://WWW.FREEBIBLEIMAGES.ORG](https://www.freebibleimages.org)

I forrige nummer av menighetsbladet kunne du lese om israelitten Moses, som ble berget opp fra vannet av en egyptisk prinsesse. Som ung mann måtte han flykte fra farao i Egypt fordi han hadde drept en mann.

MOSES I ØRKENEN

Etter flukten fra Egypt var Moses nå kommet ut i ørkenen. Der slo han seg ned ved en brønn. En dag kom sju unge søstre til brønnen. De hentet vann fra brønnen og fylte vanntrauene som sto der, så sauene deres kunne drikke. Noen andre gjeterere ville jage kvinnene bort fra vanntrauene for å la sine egne sauer drikke først. Men Moses grep inn, og sørget for at søstrene fikk være i fred. Da kvinnene kom hjem, fortalte de at en fremmed ved brønnen hadde hjulpet dem. Slik gikk det til at Moses ble invitert hjem til søstrenes familie for å bo sammen med dem. Moses giftet seg med en av de sju, og hjalp svigerfaren med å gjete dyrene. Moses ble boende der så lenge at den gamle faraoen var død, og en ny farao var blitt hersker i Egypt. Moses var nå blitt en gammel mann.

DEN BRENNENDE BUSKEN

En dag hadde Moses tatt med buskaper til den andre siden av ørkenen, til fjellet Sinai. Da viste Guds engel seg for ham i en flammende ild som kom fra en tornebusk. Moses undret seg over at busken ikke brant opp, og gikk nærmere. Men da ropte Gud fra den brennende busken: «Moses, Moses!» «Her er jeg», sa Moses. Og Gud sa: «Kom ikke nærmere! Ta skoene av føttene! For stedet du står på, er hellig grunn.» Så sa han: «Jeg er din fars Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud.» Da skjulte Moses ansiktet, for han var redd for å se Gud.

MOSES FÅR ET OPPDRAG

Gud sa til Moses at israelittene i Egypt var i stor nød. Han befalte Moses om å gå til den nye faraoen for å be om at israelfolket skulle få dra fra Egypt. Moses hadde ikke det miste lyst, og han unnskyldte seg med at han var dårlig til å snakke for seg. Men Gud sa at broren til Moses skulle hjelpe han med å prate, og til sist forsto Moses at dette var et oppdrag han måtte ta på seg.

MOSES HOS FARAO

Sammen med broren Aron gikk nå Moses til farao og ba om at israelfolket måtte få dra 3 dagsreiser ut av Egypt for å tilbe Gud i ørkenen. Men farao kjente ikke Gud og ville ikke la folket fare. Tvert imot, han lot slavedriverne kreve enda mer arbeid av israelittene. Da gikk Moses og Aron igjen til farao og fortalte om ulike plager som ville ramme egypterne om ikke folket deres fikk forlate Egypt. Farao var ubøyeelig og plagene kom: Ellevannet ble til blod så vannet ikke kunne drikkes, det kom frosker, sykdom, verkebyller, haglvær og svermer av gresshopper som spiste opp avlingene. Farao sine rådgivere hadde lenge bedt farao om å la israelittene dra sin vei, for å bli befridd fra alle plagene. Farao sa fremdeles nei. Nå var han så rasende at han ba Moses om aldri mer å vise seg for ham. Men så hendte det noe helt forferdelig.

DEN SISTE PLAGEN

Moses fortalte israelittene at de i all hemmelighet måtte gjøre seg i stand til å flykte. De skulle lage brød til niste, og de skulle slakte et lam og steke. Og det aller viktigste: De skulle ta blodet fra lammet og stryke det som rødmaling på de to dørstolpene og på bjelken over døren til huset. Så kom den siste plagen: I alle hus i Egypt der det ikke var malt blod rundt døren, gikk det en Herrens engel inn om natten og drepte det førstefødte barnet. Da egypterne våknet neste morgen, lød det jammer og skrik over hele landet. Da kalte farao på Aron og Moses og sa: «Bryt opp og

dra bort fra folket mitt, både dere og israelittene! Gå av sted og tjen Herren slik dere ba om! Ta også med dere småfeet og storfeet deres, som dere har sagt, og dra bort! Be så om velsignelse for meg også!»

Dermed fikk israelittene forlate Egypt og dro ut på en lang reise som varte i 40 år. Dette kan du selv lese om i bibelen, i 2. Mosebok.

KONFIRMANTARBEIDET I HVALER MENIGHET

Sommerferien er like rundt hjørnet. Forventninger til hva sommeren vil bringe har vel de fleste av oss, både unge og gamle. Solrike og varme dager og lange lyse kvelder står nok øverst på forventningenes ønskeliste.

Ja, for da skal det sannelig bli mye barbeintvandring på Hvalers varme svaberg.

Forventninger og spenninger opplever nok også Hvaler menighets 30 konfirmanter. I disse dager avslutter de 9 års skolegang. Starten på grunnskolens siste år føles muligens lenge til. For det er jo en hel sommer i mellom.

Siden søndag 22. oktober i fjor har konfirmantene deltatt aktivt på ministrantgudstjenester og jevnlig undervisningsøkter i begge kirkene og på Hvaler barne- og ungdomsskole. Flere tema rundt kristen tro og praksis har blitt berørt: Hva skjer i gudstjenesten? Dåp og nattverd, Bibelen og mytekning, Folk er folk, Sorg og død. I mai måned tok fem forskjellige hjem imot konfirmantene i smågrupper. Her ble det sammen med litt konfirmantvennlig mat samtalt om livet generelt og tros livet spesielt. Konfirmantårets siste undervisningsøkt ble holdt utendørs.

Refleksjoner og spørsmål rundt hvem Jesus var og hvem Jesus er i dag, møtte konfirmantene i form av poster på veien fra Hvaler kirke til Storesand. Hvilke forventninger er nå knyttet til konfirmant-tiden nå når vi går inn i sommeren? Jo, leiren på Solbukta i Øyenkilen er nok langt framme i bevisstheten hos både konfirmant og ledere. Leiren går av stabelen 28.-30. juni. I skrivende stund er tema for helgen «Mer himmel over livet». Et vanskelig, spennende og utfordrende tema med tanke på de utfordringene

SOLBUKTA

den enkelte konfirmant står midt i med det å være ungdom og det å være i en sprakende utvikling. Etter sommerferien, i september kommer den store dagen, dagen for spenning og forventning, KONFIRMASJONSDAGEN.

Konfirmasjon er en forbønnshandling. Konfirmanten skal oppleve å bli bedt for. Vi ber om at Gud skal styrke og velsigne den enkelte konfirmant. Forbønns-gudstjenestene / konfirmasjonsgudstjenestene blir i Hvaler kirke søndag 1. september og lørdag 7. september og søndag 8. september i Spjærøy kirke. Sokneprest Grethe Hummel, kapellan Kristin Helgen, pedagogene Barbro Torbjørnsen Bjørck og Inger-Lise Ottersund takker konfirmantene og foreldrene for en lærerik, spennende og utfordrende konfirmanttid.

Vi ønsker dere alle gode sommerdager og Guds velsignelse og godhet fra oss til dere.

Velkommen til kirken
som konfirmant!

VELKOMMEN SOM KONFIRMANT!

Du som fyller 14 år i 2025, er velkommen til å være konfirmant i Hvaler menighet!

Konfirmasjonstiden varer fra november 2024 til september 2025. Den avsluttes med konfirmasjonsdagen, en fest for deg, familien og menigheten.

Vi håper at konfirmantåret vil være lærerikt, utfordrende og morsomt med en fin blanding av moro og alvor. Vi vil dele spørsmål og tanker om liv og død. Du vil bli utfordret til å tenke gjennom hvordan du lever sammen med andre. Og du får et glimt av en himmel over livet.

Informasjon om konfirmantåret på Hvaler blir også sendt i posten. Om du ikke mottar dette brevet eller har flere spørsmål, ta kontakt med Grethe Hummel, tlf. 481 83 510 eller e-post: grethe@hvaler.kirken.no

Påmelding til konfirmasjon åpner 1. august 2024, kl. 12. Du finner påmeldingsskjema på denne nettsiden: minkirkeside.no/hvaler. Se også kirken.no/hvaler for mer informasjon om konfirmasjon.

Dato for konfirmasjonsgudstjenester i 2025:
Hvaler kirke – søndag 7. september
Spjørøy kirke – lørdag 13. og
søndag 14. september

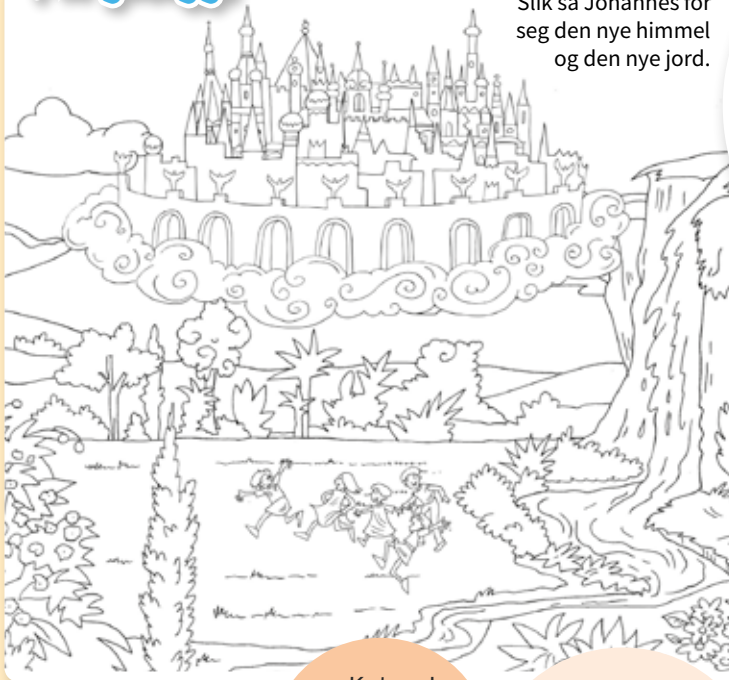
Ved påmelding melder du deg direkte på til ønsket konfirmasjonsgudstjeneste.

Barnas

Fargelegg!

Slik så Johannes for seg den nye himmel og den nye jord.

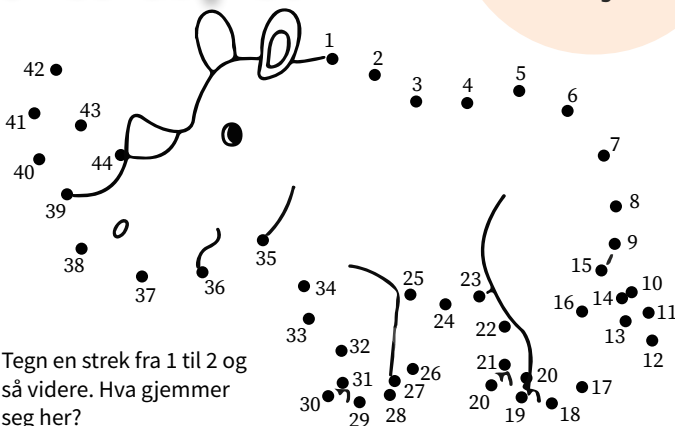
Tegning: Kari Sortland

Vitser

– Kelner!
Fluen i suppa mobber meg!
– Ja. Det er en ertesuppe.

– Hunden min har lært seg å snakke!
Det er helt sant!
– Jeg vet det.
Bikkja mi fortalte det i går.

Prikk til prikk

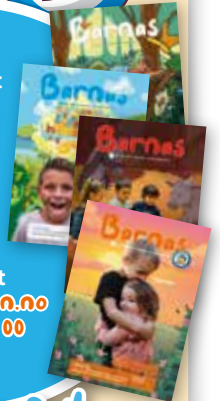

Tegn en strek fra 1 til 2 og så videre. Hva gjemmer seg her?

Gi barnebladet Barnas til et barn du er glad i!

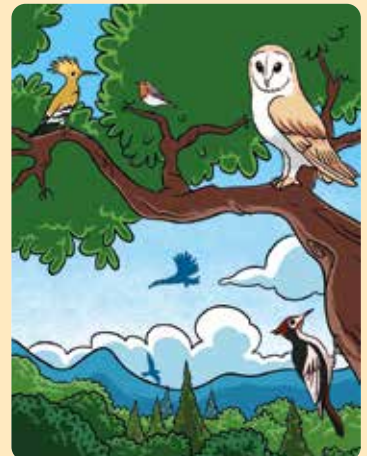
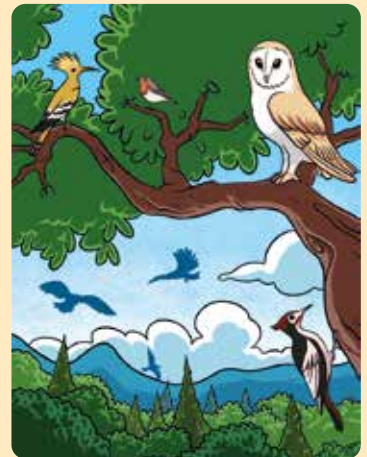
Disse oppgavene er hentet fra bladet.

Bestill abonnement på sondagskolen.no eller 22 08 31 00

Finn fem feil

De to bildene er nesten like. Finner du de fem feilene i bildet under?

Tegning: Alessandro Coppola og Salvatore Callerami

STJERNEKORET

Gruppe fra Stjernekoeret.

Stjernekoeret er et tilbud Hvaler menighet har for barn i alderen 1.-4. klasse. Vi møtes ukentlig, onsdager, i Spjørøy kirke kl. 17-17.45, til hyggelige sangstunder. Sanger av mange slag hører med, likeså sangleker. Vi setter også av litt tid til lek. To eller tre ganger i semesteret deltar vi på gudstjenester i Spjørøy kirke eller Hvaler kirke. Det hender vi blir invitert til å opp-tre andre steder. Nå består koeret av 10 sangglade, ivrige og tro-faste jenter. Til høsten starter vi opp 21. august. Opptredener og prosjekter for høsten er under planlegging. Velkommen til både nåværende medlemmer og til nye som har lyst til å synge sammen med oss!

Sang er et naturlig uttryksmiddel fra de tidligste barneår. Å fortsette å tralle og synge hjemme og

«Syng når du
alene går, syng
når fler skal
sammen bindes»

Bjørnstjerne Bjørnson

Kilde: «Lekende samspill.
Musikkbarnehagen på Barratt Due»,
Tove Doornbos (red)

i fritidsaktiviteter er fint og viktig. Stemmen er et unikt instrument vi alle bærer med oss. Korte, jevnlige øvelser er superfin trening. Det er kjempegøy å synge sammen med andre. Det skaper et godt sosialt fellesskap og gir skikkelig sangglede!

Forskning viser at det å synge virker styrkende på konsentrasjon, fokus og hukommelse. Bra for språkutviklingen er det og. Ja, både sang og annen musikkutøvelse kan bety mye for bl.a. kropps-beherskelse, koordinasjon, samarbeidsevne, selvfølelse, sosial innsikt, og mye mer.

Kilde: «Sang, spill og sprell 1», Tone Ophus

Mange gode grunner til å holde på med musikkaktiviteter altså!

Ellen

HVALER GJESTGIVERI INVITERER TIL

Sommerfest i Hvaler 2024

- 21/6 «LYSE KVELDER» PÅ SKJÆRGÅRDSHOTELLET
- 5/7 SOMMERGILDET - 100% KORTREIST
- 6/7 GISLE BØRGE STYVES ORKESTER
- 12/7 EVA WEEL SKRAM
- 13/7 JONAS GARDELL
- 14/7 HAGBARTS FORTRYLLENDE SHOW
- 16/7 MAGNUS GRØNNEBERG
- 19/7 ODD RENE ANDERSEN
- 20/7 ODD RENE ANDERSEN
- 24/7 SAILING WEST BAND // KURT NILSEN
- 25/7 TALENTFESTIHVALER 2024
- 26/7 TIMBUKTU MED BAND
- 27/7 TRANG FØDSEL // POSTGIROBYGGET
- 28/7 INGEBJØRG BRATLAND OG
ODD NORDSTOGA «LANGT HEIMAFRÅ»
- 2/8 BJØRN EIDSVÅG
- 3/8 KAROLINE KRÜGER OG SIGVART DAGSLAND

Se utfyllende informasjon på våre hjemmesider!

Billetter på [ticketmaster.no](https://www.ticketmaster.no)

Konsertpakker med VIP-billett og mat, kontakt: post@hvalergjestgiveri.no

Konsertdager har vi overnatting kun for de som kjøper konsertpakker og VIP-billett.

www.hvalergjestgiveri.no / 69 37 82 00

Suksessforestillingen

«ELLEVE FOR ELLEVE»

på plakaten i Brottet også i sommer

TEKST: PAUL HENRIKSEN

I april 1944 kommer et fly med 22 tyske offiserer på vei fra Berlin inn mot Hvalerlandet, men styrter i Vauerbrotta. Flyet gjør imidlertid et gedigent hopp og krasjlander i fjellet ved innløpet til Guttormsvauen. Både fra Onsøylandet og fra Barm på Vesterøy kommer det folk til og redder elleve av de tyske offiserene der de øvrige omkom.

Denne dramatiske redningsaksjonen og redningsmennesenes krav til tyske myndigheter om å få satt fri elleve norske fanger på Grini, utgjør i tillegg til flyktningetraffikken til Sverige hovedtemaene i

forestillingen «Elleve for elleve» som i fjor ga seks fulle forestillinger og terningkast 6 i Fredriksstad Blad.

Brottet kultur, et samarbeid mellom Kulturværste AS, Hvaler kulturvernforening og Hvaler barne- og ungdomsteater «Brottungær», tok allerede i fjor høst beslutningen om å sette denne suksessforestillingen opp på nytt i Brottet i sesongen 2024.

Dette er ikke fortellingen om de «slemme» og de «snille», men først og fremst en gripende synliggjøring av de mange dilemmaer mennesker i krig og konflikt står i også i dag. Mange var det med rette som lovpriste denne innfallsvinkelen på teaterstykket som kommende sommer vises med seks forestillinger i Brottet amfi i tidsrommet 5. – 14. juli. Billetter kjøpes via Ticketmaster.

SANKTHANSFEST FOR DE ELDRE PÅ HVALER 2024

Lions Club Hvaler arrangerer sankthansfest for pensjonister i Hvaler Kommune.

**Stedet er «Floren samfunnshus»
Onsdag 19. juni kl. 17.**

Det blir servert grillmat, kake og kaffe.

OBS: Av hensyn til maten ønsker vi en påmelding fra dere innen onsdag 12. juni til Ernst H. på telefon 906 71 441

Det blir musikk, allsang og underholdning.

Velkommen til en hyggelig sankthanskveld!

Trenger du/dere skyss - ta kontakt med Egil Adolfsen 478 71 295 eller Ernst H. Fredriksen 906 71 441

DIN LOKALE RØRLEGGER

- Bedriften ble etablert i 1971
- Vi utfører alle typer rørlegger tjenester, og er også totalleverandør av komplette Bad og våtrom
- La oss hjelpe deg med installasjon av varmepumper, gulvvarme, vanlig utstyrsmontering og serviceoppdrag.
- Vi tilbyr høy faglig kompetanse og et stort utvalg av varer
- Egen graveavdeling for utvendige vann, avløp og terrengarbeider
- Vi kommer gjerne hjem til deg på befaring,
- Medlem av rørleggerkjeden Bademiljø
- Vi har butikk og rørlegger tjenester i Fredrikstad og på Hvaler.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjølekker for sjøarbeider.»

Bademiljø
BEST PÅ BAD

**BADEMILJØ
HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS**

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
post@hvaler-ror.no / www.bademiljo.no

Siden sist....

FORMIDDAGSTREFFET 28. FEBRUAR

Sted: Vesterøy bedehus
**Foredrags-
holder:** Gerd Ådnem
Tema: Johan Borgen

FORMIDDAGSTREFFET 20. MARS

Sted: Kirkens hus
**Foredrags-
holder:** Harald Hansen
Tema: Henry T. Larsen

FORMIDDAGSTREFFET 24. APRIL

Sted: Grendehuset på
Nedgården
**Foredrags-
holdere:** Brødrene Helge
og Tore Adolfsen
Tema: Oppvekst på
Søndre Sandøy

KIRKEAKADEMIET

Tore E. Thorkildsen holdt foredrag i Hvaler kirke den 17. april. Det var Fredrikstad kirkeakademi som inviterte. Foredraget hadde tittelen «*Hvaler middelalderkirke – og forbindelsen til den tidlige kristningen av Hvaler og Viken*».

VÅRKONSERT

Lørdag 6. april holdt dyktige utøvere konsert i Hvaler kirke. De medvirkende denne kvelden var Birgit Gudim Søland og Jenny Schorpen (sang), Rebekka Magnus og Arnt Martin Brynildsen (sang og gitar) samt Maria Schorpen og Ken Philips (flygel og orgel). Tilhørerne fikk virkelig oppleve et innholdsrikt og variert repertoar, alt flott framført.

HVALER IT-SERVICE

PC-hjelp - TV - Internett - Wi-Fi
Telefon - E-post - Virus - Back-Up
Installasjon - Hjemmeside - Domene
Privat og Bedrifter

94 20 26 55 - www.hvalerit.no
facebook.com/hvalerit

Terje Flådeby

Jarle Olsen

Cathrine G. Jakobsen

Ulf Jakobsen

Jane Johnsen

Mads E. Johansen

Bjørnar Pettersen

Lokalt begravelsesbyrå med mannskap og kontor i Fredrikstad

Kontortid i Veumveien 08:00-15:30, Vaktelefon 24T, Tlf. 69 31 30 62.

FREDRIKSTAD
BEGRAVELSESBYRÅ
KLEMET JOHANSEN (EIER) 1889

Veumveien 51,
1613 Fredrikstad | Tlf. 69 31 30 62
fredrikstadbeg.no

BORGE
BEGRAVELSESBYRÅ
ELLEN MARGARETH BYE

Roald Amundsensvei 61a,
1654 Sollebak, etter avtale.
Tlf. 69 34 53 35

VELKOMMEN TIL KUNSTGATEN PÅ HVALER RÅDHUS!

I over 20 år har Hvaler Kunstforening skapt kunst- og kulturopplevelser året rundt på Hvaler. Besøk galleriet vårt på rådhuset og opplev skulpturparken StenKunstHvaler i storslått natur på Rødshue, Kirkøy.

Les mer om sommerens utstillinger på www.hvalerkunstforening.no

ÅPNINGSTIDER KUNSTGATEN

Mandag - Fredag 09 - 15

Lørdag - Søndag 12 - 15

Vil du bli medlem? Ta kontakt med oss!
hvalerkunstforening@gmail.com

Eksempler på saker ELF skal ha til behandling:

- Årsbudsjett og økonomiplaner
- Lokaliseringspolitikk, nærmiljøutvikling
- Transport og tilgjengelighet
- Boligutbygging og reguleringsaker
- Helse, pleie og omsorg, bl.a. folkehelse og forebyggende tiltak
- Kultur, idrett og friluftsliv
- Frivillighetspolitikk
- Digitalisering
- Medvirkning og eldre som ressurs
- Barnehage
- Skole og utdanning
- Arbeidsdeltakelse
- Årsmeldinger og rapporter fra etater innen saksområder som gjelder eldre og mennesker med funksjonsnedsetting

Har du spørsmål til rådet eller forslag til saker vi bør fremme?

Ta kontakt:

ELF Hvaler kommune

Epost: wprwr@hvaler.kommune.no

Tlf: 482 04 773

**RÅD FOR ELDERE
OG PERSONER MED
FUNKSJONSNEDESETTING**

Hvem er vi?

Hva er rådets formål?

Hva gjør rådet?

Rådets medlemmer 2023 – 2026

Wenche Pettersen Wroldsén
Tone Jølstad Danielsen
Thor Bjønnes
Øvind Kristiansen
Knut Martinussen

Brukerrepresentanter:

Anne Regine A. Frøland
Sissel Laila Haaje
Tormod Heyerdal Nyquist

ELF har som formål å bidra til at alle innbyggere i Hvaler kommune skal sikres gode tilbud og deltakelse

ELF er et rådgivende organ for den politiske og administrative ledelse i Hvaler kommune.

ELF skal behandle og gi uttalelse til saker i alle sektorer som gjelder levekårene for eldre og mennesker med funksjonsnedsetting.

ELF kan på eget initiativ, eller også på initiativ fra andre, ta opp saker til behandling.

ELF skal ikke behandle saker som gjelder enkelt-personer.

Aldersbestemmelse av Hvaler kirke

RIKSANTIKVAREN GODKJENNER PRØVETAKING

Hvaler menighetsblad har i flere tidligere nummer presentert prosjektet «Aldersbestemmelse av Hvaler kirke». Det er omdiskutert hvor gammel Hvaler kirke er, og kirkebygningen har blitt datert fra slutten av 900-tallet og til omkring år 1200. Ettersom Hvaler kirke er en fredet kirke, må alle tiltak godkjennes av Riksantikvaren. Hvaler kirkelige fellesråd har søkt Riksantikvaren om prøvetaking av bevart trevirke i murene i kirken, for å kunne analysere alder på de bevarte trematerialene og derav nærmere kunne si noe om alderen på Hvaler kirke. Dette er virkelig spennende undersøkelser. Riksantikvaren har nylig gitt tillatelse til slik prøvetaking. I sin vurdering for godkjenning av prosjektet, skriver Riksantikvaren:

«Riksantikvaren har forståelse for ønsket om en nærmere datering av Hvaler kirke. Borehull og prøver vil i all hovedsak tas i materialer som til vanlig er utilgjengelige og prøveuttakene er svært begrenset i omfang. Prøvetakingen vil derfor etter Riksantikvarens vurdering ikke bli skjemmende. Riksantikvaren vurderer derfor at tiltaket ikke vil utgjøre vesentlige inngrep i kirken, samtidig som økt kunnskap om kirkens bygningshistorie vil være en betydelig gevinst. Tiltaket kan derfor godkjennes av Riksantikvaren.»

Hvaler kirke har unngått store endringer og er en av de best bevarte steinkirkene på Østlandet. Hvaler kirke er bygget i romansk stil og alle bevarte

åpninger fra middelalderen er rundbuede, noe som gjør den til en av de største i fylket. Kirken har opprinnelig hatt portaler mot vest, sør og nord. Det siste er svært uvanlig for en steinkirke på Østlandet. Bygningen skiller seg ut med materialer av høy kvalitet og håndverksmessig utførelse. Kirken ligger på Kirkøy og er den eneste middelalderkirken i Østfold fylke som ligger på en øy. Plasseringen på Kirkøy viser også at kirken opprinnelig henvendte seg mot sjøen og Ørekroken, som var en viktig havn i eldre tid. Til sammen viser dette at Hvaler kirke kan ha hatt en spesiell status da den ble bygget.

Hvaler kirke ser ikke ut til å noen gang ha brent, og mye treverk er bevart i murverket. Deler av den opprinnelige takkonstruksjonen er bevart i en bjelke som er innmurt i korets vestgavl.

To bevarte bjelker fra den opprinnelige takkonstruksjonen stikker ut fra murlivet og er utformet som dyrehoder. Utskårne bjelkeender er kjent fra middelalderkirker i Trøndelag og på Vestlandet, men Hvaler kirke er den eneste kirken på Østlandet som har dette. Hvaler er også den eneste norske steinkirken som er kjent med utvendige dekorerte stikkbjelker.

Det er av disse prøver skal tas. Og vi er virkelig spente på resultatet av prøvene!

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Benjamin Nordling

Birgit Groth

Hans Kristian
Helgesen

Thordis Snæland

Heidi Løkke
Sletner

Einar Nilsen

Farmannsgate 10 // Tlf: **69 130 130** (24t)
Et lokaleid begravelsesbyrå // jolstad.no

Mesterhjelp Skjærhalden as

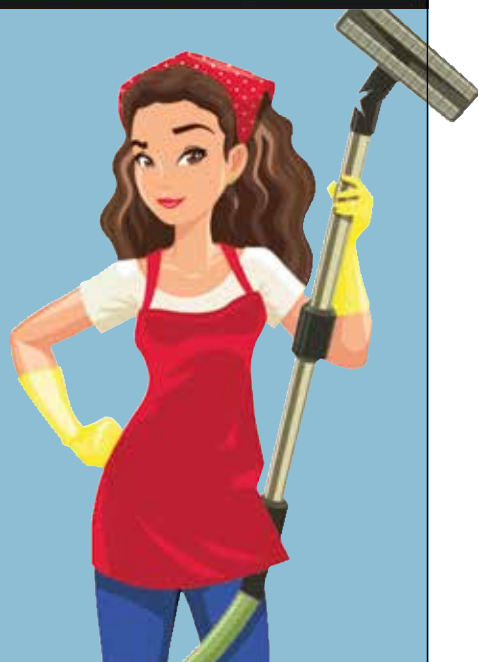
post@mesterhjelp-hvaler.no

www.mesterhjelp-hvaler.no

Ring oss så finner vi en løsning for deg!
Hytte – Hjem – Bedrift

Alt for en enklere hverdag

Tlf. Monica 403 06 155

FRA FORENINGSLIVET PÅ HVALER

FORMIDDAGSTREFF

Onsdag 28.08 kl. 11 Asmaløy bedehus.
Sensommerfest med rømmegrøt og tilbehør.

Onsdag 25.09 kl. 11 Vesterøy bedehus.
Dagens gjest: Tore Henrik Meberg Hansen

Onsdag 30.10 kl. 11 Kirkens hus
Dagens gjester: Olav Ruud og Tore Thorkildsen

ASMALØY MISJONSFORENING

Samlinger på Asmaløy bedehus
Tirsdag 2. april, mandag 29. april og
mandag 27. mai kl. 19.

Velkommen!

Kontaktperson: Anne Hvalgård,
telefon: 995 83 695

SJØMANNSMISJONEN

12.08.

09.09.

14.10.

14.10. «Fest på kjerka»

Velkommen! Kirkens hus kl. 18

Kontaktperson: Ragnhild Nordengen,
telefon: 482 24 071

VESTERØY MISJONSFORENING

02.09.

16.09.

30.09.

14.10.

28.10.

13.11. misjonsmesse kl. 16

25.11.

09.12.

Velkommen! Vesterøy bedehus kl. 18

Kontaktperson: Ragnhild Kjellsen,
telefon: 951 24 337

NORMISJON

05.09. Vi møtes hos M. Westberg, Prestehavna 17,
Skjærhalden, kl. 18

03.10.

07.11.

05.12.

Velkommen!

Kirkens hus kl. 18

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen
telefon: 918 32 226

SØNDRE KIRKØY MISJONSFORENING

25.08.

29.09.

27.10.

24.11.

Velkommen! Kirkens hus kl. 17

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,
telefon: 918 32 226

STRIKKEKAFE VESTERØY BEDEHUS

18.09.

23.10.

20.11.

18.12.

Kl. 19 - 21.30

Ta med egen drikke, vi ordner noe å bite i. (Kr. 40).

Velkommen!

Kontaktpersoner: Tove Arntsen, telefon: 470 28 123
Hanne Moe, telefon: 990 33 434

HÅNDARBEIDSKAFE PÅ KIRKENS HUS

Vi møtes kl. 11-14 første lørdag hver måned, av og
til offere. Møtene publiseres alltid på facebook og på
oppslagstavla ved Kirkens hus.

Oppstart etter sommerferien: 07.09.

Velkommen!

Kontaktperson: Ingerid Bjercke,
telefon: 905 67 519

**Frist for å sende inn stoff til menighetsbladet
nr. 3-2024 er 13. august.**

Trenger du murer eller flislegger?

- ALT INNEN:**
- MURING
 - PUSS
 - FLISLEGGING

KRISTIANSENS MURSERVICE HVALER

Mobil: 913 90 611 – E-post: paal-mur@online.no
Prinseveien 6 – 1680 Skjærhalden

– GODKJENT VÅTROMSOPPDRAG –

Martin

Heidi

Roy

Inger-Lise

Hanne

Toril

Plutselig er stolen tom...

Vi som er igjen lærer oss å leve med minnene, men først kan det være godt å ta farvel.

69 35 40 20

Alltid tilgjengelig.

FONUS Begravelsesbyrå har kontorer over hele Østfold, og vi er her for alle på Hvaler.

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

fonus.no

GAVER TIL MENIGHETSBLADET

Tusen takk til våre lesere for gaver til bladet vårt! Hvaler menighetsblad kommer med fire utgivelser i året. Alt arbeid i redaksjonen gjøres gratis. Gaver og betaling for abonnement er med på å dekke utgifter til trykking og porto. Disse utgiftene øker for hvert år. Til nå har både sommernummeret og julenummeret hatt en innstiftet gavegiro i midten. Vi sparer 7.000 kroner dersom våre givere fra nå av kan benytte Vipps eller betale direkte til bladets konto uten giro.

Kontonummer: 1506.23.78902

Vippsnummer: 595306

ABONNEMENT PÅ MENIGHETSBLADET

Folk som ikke bor på Hvaler kan få bladet tilsendt fire ganger i året for 300 kroner. Hvis du vil bestille til deg selv eller til andre, kan du sende e-post til kirketjener Jenny Schorpen: jenny@hvaler.kirken.no. Bladene blir sendt ut til påske, sankthans, september og november.

Velkommen til Tannlegene på Hvaler

På Oris Dental Hvalertannlegene tilbyr vi alt av tannbehandling, utført av dyktige behandlere, med den nyeste teknologien og det hyggeligste personalet, så du alltid er sikret premium behandling fra trygge fagfolk.

Du finner oss her:
Norderhaugveien 14,
1684 Vesterøy

**Ring oss:
69 37 77 07**

Bestill time:

GUDSTJENESTER SOMMEREN 2024

Alle gudstjenester starter kl. 11 om ikke annet tidspunkt er oppgitt.

23. juni	Hvaler	Fellesgudstjeneste Kråkerøy/Hvaler. Forbønn for kirkeverge Jan Heier. Domprost Kåre Rune Hauge og sokneprest Grethe Hummel. Organist Frank Nordensten.
30. juni	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste Kråkerøy/Hvaler. Prest Kristin Helgen, organist Unn Birgitte van der Hagen.
7. juli	Spjærøy	Fellesgudstjeneste. Prest Kristin Helgen, organist Frank Nordensten.
14. juli	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste. Prest Kristin Helgen, organist Unn Birgitte van der Hagen.
21. juli	Hvaler	Fellesgudstjeneste. Prest Svein Helge Rødahl, organist Frank Nordensten.
28. juli	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste. Prest Svein Helge Rødahl, organist Unn Birgitte van der Hagen.
Man 29. juli kl. 17	Hvaler	Olsokfeiring i middelalderkirken. Rømmegrøt og kaffe på Tusenårsstedet etterpå.
4. august	Spjærøy	Fellesgudstjeneste. Prest Grethe Hummel, organist Frank Nordensten.
11. august	Kråkerøy	Fellesgudstjeneste. Prest Grethe Hummel.
18. august	Hvaler	Gudstjeneste med dåp. Prest Grethe Hummel.
25. august	Spjærøy	Blomstergudstjeneste for store og små. Årets førsteklasinger er spesielt invitert med feiring av skolestart. Stjernekoeret deltar. Prest Kristin Helgen.
1. sept. kl. 11 og kl. 13	Hvaler	Konfirmasjon. Grethe Hummel, Barbro Th. Bjørck, Inger-Lise Ottersund og Marte-Kari Melkerud.
Lør 7. sept. kl. 11 og kl. 13	Spjærøy	Konfirmasjon. Grethe Hummel, Barbro Th. Bjørck, Inger-Lise Ottersund og Marte-Kari Melkerud.
8. sept. kl. 11	Spjærøy	Konfirmasjon. Grethe Hummel, Barbro Th. Bjørck, Inger-Lise Ottersund og Marte-Kari Melkerud.
15. sept.	Hvaler	Gudstjeneste. Prest Svein Helge Rødahl.
22. sept.	Hvaler	Gudstjeneste for små og store. Høsttakkefest med 4-årsbok. Kirkekaffe på Eplefestivalen. Grethe Hummel.

Med forbehold om endringer. Følg med på hjemmesiden kirken.no/hvaler eller Facebook-siden «Hvaler menighet». Ved behov for transport til kirken: Fra vest kontakt: Øyvind Olsen, tlf. 480 66 969.

Fra øst kontakt: Laila Olsen, tlf. 959 25 212.

HVALER

FLEX

Skal du **handle**,
til **frisøren**,
eller kanskje
besøke en venn
som bor et
stykke unna?
Da kan du kanskje
reise dit med **Flex**

BESTILLINGSREISE

Flex bestillingstransport må forhåndsbestilles, og kjører i enkelte områder i kommunen. Hvis du er nysgjerrig på om du kan reise med Flex – ta kontakt med vårt kundesenter på telefon 69 12 54 80.

Tlf. 69 12 54 80

| ostfold-kollektiv.no

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

Kun det beste på dine vegne

PrivatMegleren selger flest boliger i Norge målt per megler. Vi får attraktive boliger til å se ekstraordinære ut. Boligens behov for å oppnå sitt potensiale er alltid førende for våre valg og fremgangsmåte, fordi riktig presentasjon er den raskeste veien til høyest mulig pris.

PrivatMegleren Fredrikstad har lang fartstid med håndplukkede meglere fra de beste i bransjen i tillegg til kraftfulle verktøy innen markedsføring.

Verkstedveien 10, 1671 Kråkerøy • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

AL ELEKTRISKE

DIN LOKALE ELEKTRIKER PÅ HVALER OG I FREDRIKSTAD

Vi utfører alt fra svakstrøm og sterkstrøm i bolig, hytter, industri- og skipsinstallasjoner

www.alelektriske.no
Medlem av elektrikerkjeden

Avdeling Hvaler

Nordre Skjelsbu 4, 1684 Vesterøy
Tlf: 69 33 99 93
epost@alelektriske.no

Avdeling Fredrikstad

Mosseveien 110, 1623 Gressvik
Tlf: 69 33 99 93
epost@alelektriske.no

SORG OG GLEDE I VÅRE KIRKER

DØPTE

Hvaler kirke

Gustav Alexander Holm
Sander Hageengen Adolfsen
Hedda Hansen Chylewski
Gustav Rød Kaljas
Emma Carlsen-Wammeli
Noah Carlsen-Wammeli

DØPTE

Spjørøy kirke

Colin Halvorsen Reitan
Eira Schibsted Halsan

JORDFESTEDE

Hvaler kirke

Liv Josefine Johansen
Thor Nilsen
Solveig Erna Brukrogen
Helga Margrethe Johansen
Leif Henry Gillerstedt
Elsy Marie Hoel
Bjørn Irene Jensen
(Gravlagt på Spjørøy kirkegård)
Agnes Elisabeth Arnesen
Nils Eilertsen

JORDFESTEDE

Spjørøy kirke

Elsa Jørgensen

HÅNDVERKS MARKED

KIRKENS HUS PÅ SKJERHALDEN
13. OG 14. JULI, 12-17

Tove Arntsen
Kjerstin Ek
Marit Jakobsen
Tom-Herman Lie
Nina Tharaldsen
Reidun Wistner
Petter Wistner

© Marit Jakobsen

Gaver til Hvaler menighet:

Hvaler menighetsblad

VIPPS 595306, eller konto 1506.23.78902

Hvaler kirke, analyse alder

VIPPS 777132, eller konto 1506.84.40901

Nytt flygel til Spjørøy kirke

VIPPS 834008, eller konto 1506.99.03026

HVALER KIRKE, NORGES ELDSTE?

Mye kan tyde på det, ifølge Kjartan Hauglid som er forsker hos NIKU (Norsk institutt for kulturminneforskning).

Vi ønsker å få et konkret svar:
NÅR BLE KIRKEN VÅR EGENTLIG BYGGET?

Nettopp NIKU er engasjert, og skal blant annet 3D-scanne og gjøre dendrokronologisk datering.

**VIL DU BIDRA TIL DETTE
SPENNENDE ARBEIDET?**

Bidrag kan gis på

VIPPS nummer: 777132 eller
bankkontonummer: 1506.84.40901

DITT BIDRAG ER VIKTIG

Dessverre er slikt arbeid kostbart, og vi samler nå inn penger for å kunne gjennomføre.

Alle bidrag er like viktige. Gir du 1000 kr eller mer, får du en kopi av tegningen på denne siden.

Vi har 100 nummerte eksemplarer av tegningen fra 1889, tegnet av kirketegner Henrik Mathiesen. Mål på tegning: 29,8x21 cm (A4) med passepartout og ramme 37,5x30,5 cm.

Rettighetene til tegningen tilhører NTNU, og kan ikke uten videre kopieres.

Kopiene er skrevet ut på Aksell AS, Rolvsøy.

Tegningen leveres på et tykt papir uten passepartout og ramme, men ønsker du det, får du en kjempefin pris hos rammemaker André Zaborowski, Asmaløy. Avtale på tlf. 934 03 120.

Interessert?

Ta kontakt med
Ragnar 970 62 029 eller
Ingrid 485 96 188.